

GAZET'A TRANSILVANIIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6iea, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe una anu s6u 40 doidioceri, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorba mari s6u mic'i inserate se ceru 8 cr. Tace'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Faradepunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 58.

Braslovu, 5 Augustu 24 Iul., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

O f i c i o s u.

Maiestatea S'a c. r. apostolica prin prea inalta scris6re de mana din 31 Iuliu a. c. s'a aflatu in gratia motivatu:

I. Toturoru pers6neloru acelora, care cu potere de dreptu fura condemnite pentru fapte penale, de urmaritu pe cale oficiala, comise prin presa in Marele Principatu Transilvani'a, care inse nu 'si au inceputu ped6ps'a s6u inca nu o-au suferitu pre-deplinu, ale ertá ped6ps'a decretata s6u restanti'a ei dimpreuna cu poruncit'a perdere a cautiunei, precum si t6te celealalte urmari ale fapteloru acestor'a culpabile.

II. A ordoná, cá t6te cercetarile, care s'au introdusu in urmarea fapteloru culpabile susu numite, indata se se o-pr6sca.

III. Cá t6te monit6riale (avertisements) decretate asupra foiloru periodice se 'si pi6rda poterea si val6rea. Delaturarea ordonata sub II. pentru pers6nele, care afara de faptele comise prin presa sunt ingruiate si cu alte fapte de pedeapsa, se aplica numai cu privire la delictulu de presa, si ertarea de ped6psa data sub I n'are pentru ele nece un'a aplicare.

Cuventulu de tronu,

cu care Inalti'a S'a imp. archiducele Ludovicu Victoru incheiá sesiunea senatulu imperiale in 27 Iuliu:

„Onorati membri ai senatulu imperiale!

M'am impartasitu de acea incredintiare onorifica, cá in numele Imperatulu se incheiu sesiunea presinte a senatulu imperiale. Mai antaiu cauta se implinescu o detorintia placuta, candu dechiaru recunoscinti'a deplina a Imperatulu pentru zelulu patrioticu si pentru activitatea neobosita, dovedita in desbaterile atatoru obiepte importante.

Cunoscundu bine iniriurinti'a, ce inaintarea comunicatiunei si a industriei o are asupr'a buneii stari, mare parte a activitatei v6stre a fostu dedicata desbateriloru asupr'a aceloru propuneri, a caroru scopu e inaintarea activitatei in laintru pre terenulu industriei, medilocirea scutirei legali ce se recere la ac6st'a si ajutorarea din partea statulu pentru atari intreprinderi, cari se potu considerá de factorii cei mai potinti pentru inaintarea productiunei, a comericiulu si a industriei.

Motivele, ce pre Dv6stra dupa o esaminare diliginte v'au indemnatu la primirea noului tractatu comerciale si vamale cu statele reuniunei de vama, totu acele lu condusera si pre Imperatulu la subscrierea acestui tractatu. Fia-ne ertatu a sperá ca prin inaintarea vira. curagi6sa a puterei industriale din ti6ra si a intielegintei ei, prin folosirea rapede si ingrijit6rie a prerogativeloru ce ni le intinde, ac6st'a va contribui esentialminte la inmultirea starei bune a imperiulu. Prin prevenirea ambeloru case, demna de recunoscinti'a, s'au infintiatu mai multe legi necesarie pentru acoperirea erogatiuniloru statulu, anume legea finantiarie pentru 1865. Merita deplina consideratiune nisuintiele dovedite la consultarea asupr'a acestei legi, cumca la intrebuintiarea mediloceloru ce sustau pentru acoperirea erogatiuniloru necesarie a le statulu, se se faca o economia pana la gradulu, preste care nu este ertatu a trece fara a slabi in laintru poterea imperiulu si in afara pusetiunea lui de potere mare.

Sustienerea pazei generali a Europei, ceea ce purure a fostu nisuinti'a guvernulu imperiale, i va fi si de acum unu obieptu de ingrigire seri6sa. In cestiunea Schleswig-Holsteiniiana, Imperatulu in contielegere cu suveranulu aliatu ala seu regele de Prusi'a, nisuie la o deslegare, care se corespunda Germaniei iutrege si pusetiunei Austriei in conferatiunea nemtiesoa.

Motive importante, ce atingu interesele comune a le imperiulu, si cari tocma de aceea au intimpinatu in sinurile ambeloru case spresiuni patriotice, convingatorie, svatuescu ca in partile resaritene a le imperiulu se se grabesca conchia-

marea reprezentatorulu legali ai poporeloru si totu aceste fecera necesaria incheierea acestei sesiuni in ante d'a fini desbaterile asupr'a lezei finantiarie pentru 1866.

Inaltiati, reveriti, multu onorati Domni!

Multumirea, cu care cugetulu petrece asupr'a rezultatoru luminatei colucari patriotice a Dv6stra, nu p6te slabi totusi profund'a staruintia, ca o pertractare comuna a drepuriloru, detorintieloru si intereseloru comuni tuturoru tieriloru si regateloru se impreune in viitoriulu celu mai deaprop6e cu legatur'a cea tare a unirei t6te poporele acestei imperatii. Ac6sta staruintia e inradecinata intru recunoscerea conditiuniloru de esistintia a monarchiei, e inradecinata in gener6sele sentieminte a le credintiosei iubiri si alipiri catra tronul si patri'a comuna.

Unde speranti'a are o base atatu de solida, cu ajutorulu lui Ddieu curundu va deveni fapta, ceea ce acum intimpina espresiune potinte cá o dorintia ferbinte. „Conc.“

A n u n c i u.

Doritorii de a luá parte la adunarea generale a Asociatine-transilvane romane tienende in 15/27 Augustu a. c. la Abrudu, sunt poftiti prin ac6st'a a se adresá pana in 8/20 Augustu catra subscriulu comitetu de priimire din Abrudu, spre a se poté face mai de timpuriu dispugetiunile necesarie pentru priimirea si incuarterarea 6spetiloru. Abrudu in 14 Iuliu 1865.

Comitetulu.

Contele Franciscu Haller.

Generalulu de cavaleria contele Franciscu Haller de Hallerkeo conducatoru provisoriu alu cancelariei transilvane de curte este omu apr6pe de ani 70 si se trage din lini'a ard6l6na a contiloru Haller. Acelasiu luase parte la resb6iele francesei cá locotenentu, dupa aceea se facú camerariu la palatinulu archiduce Iosifu si mai tardiu colonelu alu regimentulu alu 6-lea de husari, apoi locotenentu la fost'a garda unгур6sca. In an. 1841 contele Haller fu denumitu Banu alu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei in loculu gener. Vlasits si totuodata general-maioru si consiliariu intimu; densulu fu celu d'antaiu banu carele vorbi unгур6sca in diet'a unгур6sca dela Pest'a in an. 1843. In an. 1844 contele Haller fu denumitu si comite supremu alu comitatulu Agram, cum si totuodata comisariu regescu cu scopu de a restaura pacea si ordinea in acelu comitatu; eara in Octobree 1845 isi dete dimisiunea; mai tardiu luá parte la resb6iele italiene din anii 1848—1849 si fu naintatu la rangulu de generalu-locotenentu. In an. 1856 vedemu pre contele Haller cá suplinitoru de gubernatoru alu archiducelului Albrecht in Ungari'a, dupa care apoi in Martiu an. 1860 se retrase cu caracteru de generalu de cavaleria si intrá in senatulu imperiale imultitu, la care si luá parte pana la desfiintierea lui. Prin prean. autografu din 18 Aprile 1861 contele Haller fu denumitu membru pe vi6tia alu casei de magnati in senatulu imperialu. (Dupa „Herm. Ztg.“)

Autonomi'a.

Noi in anii de curendu trecuti ne descoperiseramu opiniunea n6stra despre autonomia atatu la diferite ocasiuni, catu si in vreo doi articuli conducatori conceputi inadinsu despre autonomia. Astadi vedemu ca Ecs. S'a dn. c. Richard Belcredi noulu ministru de statulu in cerculariulu seu tramisu catra t6te autoritatile politice din tierile germano-slave si italiene pune temeiu mare pre desvoltarea autonomiei si ce e mai multu, inca si pre o mai libera miscare a presei. Pana la ce mesura unu asemenea cerculariu alu ministrulu de statulu va mai avé vreo iniriurintia inca si asupr'a tieriloru de dinc6ce de Lait'a, eara mai anumitu asupr'a

marelui Principatu alu Transilvaniei, in momentele candu scriemu aceste ne e preste potintia a prevedé asié ceva, a-fara de acésta dóra este cá se se introduca si la noi unu altu spirit si alta dreptiune in portarea afacerilor publice, apoi manifestarea noua i vointie o asteptamu pe calea inaltei cancelarii regesci transilvane de curte, carea este ministeriulu pentru Ardélú si carei i se dete provisorie unu altu capu conducatoru. Celea ce vomu noi se observamu astadata cu privire la autonomi'a accentuata de dn. ministru Belcredi in circulariulu seu si pentru orice casu cu privire la tíer'a nóstra le coprimdemu in urmatórele.

Acela carele vorbesce la noi despre autonomi'a tieriloru, a tienuturiloru, municipalorú, comunelorú, trebuie se'si priimésca in program'a sa cá conditiuni dela care nici ca se mai póte abate: reorganjsatiunea comunelorú dupa o lege comunala ratiunata, dreptulu de reuniuni cu libertatea de adunare, libertatea preseii numai pre langa restringerile prevediute in cartea legiloru pedepsitóre, reformarea acelorú articuli din acésta carte, carii mai pórtá caracterulu unorú timpuri despotice, publicitatea in lucrarile administrative si finantiale din comune, districte, provincii, responsabilitatea ministeriala si respektive a cutarei cancelarii si gubernu provincialu, dreptulu de initiativa si de interpelatiune asecuratu dietelorú pentru totudeana, largirea (la noi restaurarea) activitatii gubernului provincialu, apoi pre langa tóte acestea unu venitu materialu propriu, de care autonomi'a se póta dispune la tóte trebuintiele sale.

Fara aceste conditiuni séu mai bine atribute a autonomia este o vorba desiérta rostita in vântu, jucaria de nimicu, amagire, bajocura, mintiuna de care secolului alu 19-lea se'i si mai fia odata rusine; pentruca autonomia fara susu enumeratele atribute se pface fara nici o indoiéla colo in despotismu, ear' aiera in anarchia cu o miie capete de idra. Pentruca absolutismulu e condamnatu si huiduitu din tóte partile cu atát'a urgia? Pentruca elu din natur'a sa nu suferé nici unu felu de controla. Inse autonomi'a ce nu suferé controla nici in presa, nioi in reuniuni, in adunari comunale, si nici in dieta, aceea se pface cu o intorsetura de mana, in absolutismu. Acésta tesa a nóstra o amu potea propti cu sume de esemple, pe care inse le pastramu pentru alta data, ear' in catu pentru oititorii ardeleni, apoi ei le-au avutu in figura inainte de 1848 si dela 1861 încóce dinaintea ochiloru sei pana la o mesura atatu de mare, in catu anume cu privire la timpurile nóstre br. Fr. Reichenstein cá ministru respundietorú provocatu in comisiunea de 24 insi prin cuventarile ddlorú A. Bohetielu si Dem. Moga se vediú constrinsu a replicá si a dechiara rotundu dicundu: „Ardélulu niciodata nu fusese administratu mai reu decatu se administra elu acum.“ — Acestea cuvente se audira din gur'a ministrului pe la inceputulu lui Septembre 1864. G. B.

Dascaitura dela Oradea pentru ardeleni.

„Erdélyi Hétilap“ in Nr. 44 din 27 Iuliu publica o corespundintá din Oradea mare, a carei partea din urma contine aceste:

„Dupa o lupta nefolositóre de mai multi ani in cele din urma ajunseramu invingatori; avemu cancelariu si tavernicu patriotu, si de va voi Ddieu vomu avea si palatinu patriotu, si organizatiune unгурésca de comitate, si lege unгурésca si bani unгурesoi. Ne vomu scapa si de financierii nemtiesoi, precum ne-amu scapatu de bezirkerii nemtiesoi. Tóte acestea se voru face, pentruca acum nemtii au trebuintia de noi, eara noi niciodata (?) n'amu avutu trebuintia de ei.“

„Acelu orologiu pe care Esc. S'a cancelariulu nostru (Mailath) l'a comandatu pe sam'a domnilorú romani si sasi din Ardélú, cu scopu cá se afle si ddlorú odata oate óre a batutu, este pana acum gat'a, si dieu ca acei domni aru face prea bine déca s'aru uita mai desu la acelu orologiu, pentruca dicu dieu, ca mane poimane voru ambla cá draculu, déca nu se voru regula dupa acelasu.“

„Adeveratu ca noi magiarii in an. 1849 amu facutu unu mare fiasco cu acelu dualismu fortiatu si estravagantu, acum inse dvóstra ardelenii, séu mai bine diet'a partiala ardéléna v'ati facutu de risu cu Reichseinheit Schmerlingianu alu dv. Ne pare reu de dv., n'avemu inse ce ve face, pentruca asié este in lumea politica: astadi mie, mane tie. . . Eu cá prietinu sinceru si binevoitoru alu dv. ve sfatuescu cá catu mai curendu se lapadati cilindrule, fraculu si pantalonii, se trageți oióreci strimti si ciobóte lungi, pentruca dieu Botschafterulu nu va mai re'nvíia, si nici Bach nioi Schmerling nu va

mai pornoi in Ungari'a, din cauza ca Domnitorulu tiene cu noi. — Ce e dreptu noi avemu cauza fórté intemeiata de a fi maniosi pe dv., voimu inse a fi generosi a uita ratacirile dv., inse numai sub acea unca conditiune cá se ve pocaiti, se ve cunósceti pecatele si se trimiteti la viitórea dieta (la care? Traducatorulu) deputati de aceea, carii se votese pentru uniunea cu Ungari'a. De nu veti face acésta, atunci vai de oei in v'insu, vai de dv., ca nu va fi oine se ve apere de resbunarea nóstra. Se nu ve amagiti cu aceea, ca noi acuma nu larmuimu atata cá in 1861 si ca la parere suntemu linistiti, pentruca noi ne vomu ajungescopulu si fara dvóstra si apoi atunci se ve imputati numai dvóstra, déca veti perde caus'a etc. etc.“ —

Binevoiesce Domnule Redactoru a gasi acoestei traductiuni unu locu undeva in Gazeta, pentruca coprinsulu se sierbésca incai provisorie de respunsu domnului corespundinte din Turd'a in Nr. 56.

Brasiovu 3 Augustu. Lasandu la o parte descrierea modalitatiloru si ceremonielorú, cu care se tienura productiunile in cantari si art'a gimnastica precum si descoperirea monumentului redicatu intemeitorulu gimnasticu Fr. Jahn, ne tiermurimu a mai aminti despre aceste serbari sgomotóse, ca spiritulu lorú servésa spre animarea barbatiei in ouventu si in facta, dandu o nóua viatia si scoitiendu din flegma si pe celu mai indiferentu spre a-si concentra poterile prin cuventu si facta, oá se de sboru respectului si onórei in totu ce e nationalu, si in totu, ce insuflá spiritulu celu eficace alu conscientiei de sene, alu demnitatii si mundriei s'ale nationale, desvoltandusi poterile spirituale prin art'a, scientia, ér' cele corporale prin ecercitii cá se póta avé precelentia. — Amórea spre scientia, rivalitatea intru incercari si intreprinderi si comun'a colucrare pentru desvoltarea spiritului si a trupului spre a si eternisá natiunea prin aceste odóre, si spre a insuflá respectulu ei la vecini, sunt tient'a acestorú festivitati parendate din candu in candu prin tóte locurile reuniunilorú filiali. —

In 1 Augustu incepù festivitaea adunarii reuniunii lui „Gustav Adolf“, a carei membrii din tóta sasimea se adunara la trasulu clopotelorú in cas'a magistratului, deunde trecura la beseric'a cea mare, pe care acum o numescu „beseric'a lui Honterus“, si care inse inainte de acést'a ou 350 ani erá romano-catolica. Acolo tienù popa Johann Michaelis o cuventare plina de indemnuri la poteri unite spre comun'a fericire si luminare. Ea tractá despre activitatea si benecuventarile, ce le-a versatu reuniunea Gustav-Adolfiana asupra institutelorú de scientia ale besericelorú si comunelorú protestante petutindinea, unde se afla protestanti in lume, pentru a carorú inaintare se dau ajutória pe anu mai multe sute de mi. In beseric'a evang. din Groaveri se deschise adunarea generala si Traugott Schuster din Mediasiu ceti reportulu despre reuniunea din Ardélú si despre inaintarile ei precum si despre activitatea ei, care se intinse cu ajutóriale si pana la Barladu (in Moldavi'a) si Pitesti (in Romani'a) precum si in crungulu Germaniei. In Nr. viitoriu vomu scóte unele date statistice despre activitatea acoestei reuniuni.

Acum incheiamu cu reportarea, ca oei de facia la aceste festivitati confugiau pe intreoute spre a-si contribui denariulu pentru inaintarea reuniunii acoesteia, si ca in siedinti'a din 3 Aug. se decise a se tramite unu deputatu la adunarea centrala din Dresd'a Sacsoniei, spre care scopu s'a alesu decanulu Phlepps, ér' pentru urmatóri'a siedintia generala in anulu viitoriu se defipse: Sighisióra. Cu acésta ocaziune se mai imulti unu fondu menitu pentru spelele administratiunii cu mai multe contribui si se incheiá adunarea de presiedintelú, care e Joseph Fabini, preotulu din Mediasiu si vicepresied. popa S. Schiel de aici.

Acum 'si tiene siedintiele s'ale adunarea generala a reuniunei pentru cunoscientiele tierii, si veneri se pune capetu la aceste jocuri olimpice prin unu balu arangiatu in cas'a de datu la semnu. Se facù si o privaricare intre aceste solenitati, ca-ci in nóptea treouta se furá flamar'a din culmea arborelui de catiaratu. —

— Tempulu pe la noi ambla fórté manosu. O caldura africana invrestata cu ploii rari, ce tiene de vro-cateva septemani, smulse cerealele dintr'odata la o mesura neasteptate. Cucurudiulu (porumbulu) apromite secerisiu catu se póte de manosu. — Fructele de tótna pe unele locuri s'au seceratu mai tóte, si clai'a da pana la 3 ferdele grauntie catu se póte de pline. Celelalte cereale de primavéra inca sunt fórté bine rodite de si-su mai rari ici colea, cá si cum fura cele de tótna. Grau nou frumosu se vindù ou 5 fl.

Din Valea Hatiegului. Mai din tóte partile Transilvaniei cetim prin diuare, atatu despre desperat'a stare a locuitorilor, unde in anulu trecut nu s'au coptu cerealele, catu si despre progresulu si regresulu intemeierei scóloru populare, si alte multe.

Se va mira inse publiculu nostru, si va intreba: care e caus'a ca din comitatulu Huniedórei, fórté arare ori i se impartasiesce cate ceva? Va cugeta póte cineva, ca noi séu pausamu aici cá in sinulu lui Avramu, séu ca avemu pucini prenumeranti la Gazeta, care nu incetésa a ne descoperi ranele si a ne prescrie medicina pentru vindeocarea lor si noi neci acésta Gazeta dór' nu o citim, cá se propasimu cu spiritulu ei si se ne rennoimu cu consiliile ei cele salutare de angeru paditoriu si — feritoriu! — Or' dóra neoi ca se afla la noi asia individi, cari se se interesese de a face cunoscute publicului bólele, de care noi suferimu, séu meritele si progresulu, la care amu ajunsu de óre cativa ani incóce? — din tóte aceste aléga publiculu ce va voi, ca nu apasa nici una pe cealalta. —

Eu me tienu de acelu principiu santu, cá de oate ori fraatele meu peatuesce, se 'ludau la aratare, cá sesi cunosca peatulu si se se indreptese, si nepastele venite asupra si se nu le negu, — de si in tempulu presentu au peatuitu unii ómeni a lua de reu pe publicisti, candu ar' trebui se i sprijinésca intru tóte. —

Cea mai d'antaia si mai cangrenósa lacuna in partile nóstre montane este lips'a scóloru populari. Poporul inca din tempii invasiuniloru a fostu mai reu maltractatu de catu vit'a si acésta tractare l'a impinsu in vediuniile si gaurile muntiloru; unde mai selbatacitu de fatala sórte fú dupa aceea si celu mai subjugatu de catra renumitii boieri, ce au domnit odinóra in patri'a nóstra si l'au osenditu intunerecului. — Despre acésta trista stare credu, ca se va fi convinsu si M. Dn. consiliariu scolaru cu ocaziunea visitarii. Asteptamu vindeocarea acestei bóle triste! —

A dóu'a este lips'a barbatiloru cu zelu si cu iubire pentru prosperarea si inaintarea afaceriloru salutare in sermanulu nostru comitatu! Afara de vreo cativa din clasa preotiésca si a oficialiloru, cari esti din urma sunt mai toti in calitate de subjudi si nu potemu vorbi despre ceea ce nu facu — suntemu letargiati. —

A trei'a bóla este saraci'a cea mare, la care a devenitu poporul montanu din caus'a mai multoru calamitóse asupra, dintre cari cea d'antania este necócerea cerealeloru in an. trecut, oare calamitate sili pe multi a emigrare in partile Banatulu spre asi asigura traiulu vietii familiei. — Mustele cele veninóse, ce emigrara de óre cativa ani in tóta primavér'a dela tiermii Dunarii, inca ne intardiara seminatulu, ba dederu pradei si multe vite de ale locuitoriloru in arsitia incordariloru aratulu.

Grandin'a ce a caditu in multe tiarini ale locuitoriloru, si a depredatu fructele, vineele, si pomii pe ani inainte; — si apoi o neasteptata pedépsa, ce au caditu pe multi locuitori din valea Hatiegului in astu anu pentru transgresiunea legii cu ferberea rachiului; — ba amu vediutu ómeni carunti cu lacrimile pe obradiu geluinduse, ca numai daua vaci are, si totu nu póte respunde pedéps'a cu ele; dara birulu de unde se'lu platésca, de si sarmanii ómeni póte celi mai multi si-au vendutu prunele la speculanti, jidani, si acum fiinduca nu au insinuat vinderea ér' sunt pedepsiti, apoi dupa cutare §. neasciinti'a legii nu scóte pe nimene dela pedéps'a meritata!

Ce face acum poporul? Ambla cu turmele, cu listele de pedépsa in mana pentru a'si gasi cine se le faca recursuri la locurile mai inalte spre a 'si cere indulgentia pentru neasciinti'a legii, fiindu cu tóta incredintiarea, ca voru afla indreptariu si usinrintia de acolo si nu afla pe nimene cui se se increada si care se le scie face macaru unu recursu. Écca pedépsa pentru negrijirea invatiamentulu scolaru! —

La tóte aceste óre cercatau din comitatulu nostru vreunu doctoru medicina, cá se audu celu pucinu atata din gur'a poporului: Dómne ajutai, ca avemu si noi acum din sinulu nostru, cui se ne plangemu, si cine se ne faca cunoscute dorerile la locurile mai inalte!

Inca o nepasare grósa! — In comitatulu nostru cu tóte ca suntemu saraci de intelegintia, de si avuramu óre cativa tineri eminenti, cari sermanii in mai multe ronduri concusera, cá unu comitatu asia mare sei ajutore cu catu de pucinu, indesiertu le fú tóta rogarea; deci unii cari putura absolvara jurele pintre cumplete necesuri, si ei inca se departara din patri'a lor, cá fiulu neadapostitu de master'a s'a maica.

In anii 1860 si 61 infiintanduse unu spitalu in Deva s'a

otaritu a se incasa de verusicare Nr. 35 or., cate 30 pentru spitalu si 5 pentru ajutorarea juristiloru, la care scopu santu si preotii au capaciatu poporul spre a conferi cu anima buna. Cine e vin'a, ca celi 5 or. s'au laaatu afara? or ce? — Nepasarea! — Éca ce reu e, candu n'ai ómeni si barbati ai doriloru, cari cá parinti se se ingrigiésca de cultur'a si fericirea bietulu poporu, care nece in momentele nefericirii nu scia, ca reulu i se trage din lips'a de barbati culti si devotati binelui publicu; dar' nu tragai si lipitori! —

Finira si chiaru in estu anu tineri maturisanti dar' lipsiti de midilóce, cari déca aru osteni cineva din comitatulu nostru si ar' lua iniciativ'a a conferi la olalta, oficiali si protopopi spre a le midiloci oeva ajutoriu, ar' concurge si ei spre binele si onórea nóstra si ne amu vedé prin ei si noi ocupandu loculu de onóre rivala si in organulu publicitatii nóstre. —

Unu romanu bunu.

UNGARIA. Scirile volante anuncia, ca in 18 Augustu, dia onomastica a Mai. S'ale, se va conchiamá dist'a Ungariei, si la 20 Oct. se va coaduná. Despre diet'a Croatiei se scirie, ca se va mai maná vreo 2 luni. Ér' cerculésa si scirea mai dedaunadi, ca cancelari'a Croatiei si a Transilvaniei, care are cancelariu prov. dupa tempu nu pré indelungatu voru espirá. — Se póte, ca in diet'a Ungariei se va desbate dreptulu de statu facia cu celelalte tieri ale corónei si facia cu nationalitatile ei, si numai dupa aceea va veni ordinea a se desbate acestu obiectu in celelalte diete, care va stórcé multa sudóre. —

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a. Diurnalele viense se incérca a comentá cuventulu de tron, inse nu potu aflá intr'insulu alt'a decatu ca s'a incungiuratu in elu esirea pe facia cu cele intentionate ad. nici se anuntia vre-unu nou programu, neci se apróba politic'a vechia. Centralistii pótra frica de sen. angustu, fiinduca in cuventare fú uitatu cu totul; ér' „Vaterland“ vede in cuventulu de tron, de si indirecte, dar' totusi respicatu, cumca reprezentantii tuturoru regatelor si tieriloru monarchiei voru fi asemené ascultati la pertractarea comuna a causelor comune imperiale; si maghiarii spera, cá a mana dualismulu istoriu.

Mai. S'a cu resolutiune din 29 Iuliu a benevoitu a impartii ministeriulu de financia in 2 sectiuni; una pentru administrarea financia, denumindu de chefu pe cav. de Kappel-Savenau, v. pres. directiunii financia; a dou'a pentru bugetu si credite, denumindu chefu pe cav. de Becke, cari ambi voru stá sub ministru de finantia cu a 3 a clasa de dieta. Cav. Dr. Hain e denumitu presiedinte le tribunalulu provincialu in Vien'a.

Cu resolutiune din 28 Iuliu chefulu de sectiune min. de finantia Ludovicu de Rosenfeld se puse in odihn'a ceruta pe longa crucea de com. ord. Leop.

Presiedintele academiei scientifice br. Baumgarten a muritu in 30 Iuliu in Hietzing in etate de 72 de ani.

Salutare imperatésca catra puscatorii germani in Brem'a. „Zeller Ztg.“ inscientiasa, ca imp. Austriei a tramisu prin telegrafu o salutare caldurósa comitetulu centralu de puscatori la semnu in Brem'a, prin care incuviintiasa tienera festivitatii viitórie in capital'a s'a a carei magistratu inca facu invitare.

Noulu ministru de statu cont. Beloredi primi in 30 totu corpulu amplotiloru in localitatile min. de statu si si desfasurá principiale s'ale conducátoria la administratiunea politica, dechiarandule pe facia, ca nu e amicu centralisatiunii administrative, ci e pe facia partisanu alu decentralisatiunii. Cestiunile in detaiu se se incredintiase chefloru provinciali, cá ei se le resolvese, ca sunt mai aprópe. Intre tóte inse le recomendá a tiené strinsu secretulu in cele oficiale. —

Britani'a mare cá modelu.

Periodulu sesiuniloru parlamentarie a espiratu, alegerile noua pentru altu periodu au decursu in lun'a ce trecu. Tory si Whig, conservativi si liberali intru intielesulu angliloru (nu si in alu nostru) isi mesurara din nou poterile in multimea cercuriloru electorale; pentru noi inse sunt mai interesante pregatirile cate au precesu alegerile. Ce mai adunari de poporu (meeting) in diferite tienuturi si cetati, ce mai discusiuni prin diarie, ce programe, ce profesiuni de credintia politica a candidatiloru competitori, ce cuventari meduvóse, cata viétia si vigóre in acelu poporu, ce simtiu alu poteriloru proprii, inse si cata petrundere la respektulu catra legi! Adeveratu ca cu ocaziunea acelor alegeri se vediura si in Angli'a ici

colo cateva capete sparte si óse frante, asemenea fapte inse fusera condamnate neconditionatu de catre tóte clasele locuitorilor.

Unii publicisti din Ungari'a s'au incercatu cá de ani trei-dieci incóce la mai multe ocazii a cauta o mare analogia atatu intre drepturile fundamentale oatu si intre cele municipale din Angli'a si Ungari'a, ba inca si intre capetele sparte din ambele tieri si ne aducemu aminte, ca pre la an. 1839 unu publicistu de frunte dela Pressburg isi incheiese liniile sale paralele asié: „In Angli'a sunt mala mixta bonis, in Ungaria sunt bona mixta malis.“ Noi inca ne inoeraseramu odinóra a face asemenea comparatiuni, amu reesitu inse fórtreu, pentrucá voindu a pune in cumpana mai nainte de tóte simtiulu de dreptu alu respectiveloru popóra amu reesitu la unu resultatu, pe carele amu voitu mai bine alu re tacé si a mai astepta dela timpu, pentrucá se vedemu nu cumva ne-amu insielatu. Ceea ce amu potea observa pentru astadata cá de esemplu pentru noi este, ca liberalii Britaniei m. se lauda cumca ei ou ocaziunea noualoru alegeri au mai castigatu vreo 24 membrii in parlamentu, ca inse noi in tierile nóstre ne-amu tiené fericitii, déca liberalii nostrii aru fi numai asié de liberali cá partea cea mai mare a conservatorilor din Britani'a, cum si déca aru fi totu asemenea de matori si luminati.

Pentrucá cu acesta ocaziune se ne re'mprospetamu totu-odata cunoscintiele despre grandóra a statului Britaniei, dati se reproducemu aici si unele cifre statistice culesse si autenticate in an. 1864.

Numerulu locuitorilor Britaniei mari este :

In Angli'a	20,772.308.
„ Scoti'a	3,118.701.
„ Irlandi'a	5,700.000.

Sum'a 29,591.009.

Afara de acestia supusii Britaniei in Ostindi'a, Nordamerica (Canada), Australi'a si in mai multe insule trecu departe preste 100 milióne.

Veniturile Britaniei de mai multi ani se cumpanescu asié, in catu séu nu este nici unu deficit, séu remane si cate unu prisosu.

Datoriile nationale séu de statu se suie la sum'a colosala de libre sterling 808,289.398 *).

Ajutoriulu familiilor sarace s'au datu pe anulu 1864 :

In Angli'a	3,423.381	sterl.
„ Scoti'a	770.030	„ „
„ Irlandi'a	732.969	„ „

Locuitorii muncitori avea capitalu in casele de paratru 36,417.995 sterl.

Aceiasi in bancele noua numite postale au 4,993.123 sterl.

In scolele elementare (mai tóte comunale!) invatia 1 milionu si 11.134 scolari si scolaritie. Despre nenumeratele iustitute midilocii si mai inalte de tóta plas'a tacemu astadata.

Mexico.

Imperiulu mexicanu este cateva mii de miluri marine departatu de noi; uitate inse ca amu ajunsu unu timpu cá se vedemu pana si ardeleni, anume si romani emigrandu la Mexico. Lucru cam firescu acesta de candu augustulu frate alu Imperatului nostru a priimitu corón'a mexicana. Deci credemu ca nu e de prisosu a impartasi aici unele cunoscintie despre acelu imperiu, carele in timpul nostru da atata materia de vorbitu si insufla destula grija mai alesu acelorou oabinete, ale caroru tieri sunt interesate cu comerciulu loru in acea parte a Americi.

Mexico este unulu din acelea pucine staturi ale Americi, in care europenii la intrarea loru au aflatu unu felu de cultura inaintata, cetati si orasie, bisericice, agricultura si meserii, numai literatúra nu. Regimulu celu lacomu, crudu si tiranosu alu Spaniei in locu de a cultiva tierile acelea in cursu de vreo doua sute ani mai multu le a depredatu si storsu, pe locuitorii vechi 'ia esterminatú anume din orasie mai de totu. Sub republica mexicaniloru inca nu le-a mersu multu mai bine. Din atat'a inca se póte esplica pentru ce astadi

*) 1 sterl. numire englesa face cam 10 fl. v. a. Deci spre a computa sumele acestea dupa moneta austr. se se multiésca cu 10. —

pe intregulu teritoriu mexicanu se afla numai 8,218.000 locuitori, dintre carii parte mare de semintia spaniála. Capital'a si resiedinti'a Mexico are 200 mii locuitori. Se mai afla inse si alte cetati mari, ear' anume Puebla cu 75 mii, Guadaluaxara cu 70 mii, Guanauate cu 63 mii, Queretaro cu 48 mii, Matamoras cu 41 mii, alte doua cu cate 30 mii, eara patru orasie cu cate 20 mii locuitori.

Satenii din imperiulu mexicanu se afla parte mare in conditiune fórtre ticalósa, pentrucá de si acolo nu e cunoscuta iobagi'a intru intielesulu europénu feudalisticu, oei bogatii inse au ingrijitu fórtre bine pentrucá satenii se decada la conditiune de sierbitori si supusi ai loru asié, in catu bogatii isi aróga si dreptulu de a inchide si a fereca pre tierani in falanga si in grosu — buna óra cum se tractá pre la noi tieganii pana la 1848 (si precum va mai fi earasi preste vreo douadieci de ani, déca vomu purcede precum amu manecatu). Pentru cultur'a poporului tieranu nu s'a ingrijitu pana acum nimeni; eara in locu de simtiulu relegiosu predomnesce preste totu cea mai gretiósa credintiá desiérta. Partitele sfasiie si turbura acea tíera frumósa in modu fiorosu; clerulu absolutisticu, monarchistii constitutiunali, republicanii fostului presiedinte Juarez isi dau in capete pre totu pasulu.

Din acestea se póte judeca pusetiunea imperatului Macsimilianu, a trupeloru sale si a trupeloru ajutatóre francese, care inca totu nu afla cu cale a se retrage din Mexico, pentrucá republicanii inca totu n'au depusu armele.

Nr. 746—1865.

1—3

Publicare de concursu.

Fiendu ca la gimnasialu gr. cat. de aici cu inceputulu anului sco-lasticu 1865/6 se va incepe unu cursu preparandiale de docenti, pentru ocuparea unui postu de profesoriu primariu de pedagogia se escrie concursu pana in 31 Augustu n. a. c. —

Cu acestu postu profesoralu este sistemisatu unu salariu anuale de 600 fl. si 60 fl. v. a. pentru quartiru.

Competitorii la acestu postu au de a tramité cererile lor francate, legalminte prevediute, pana in tempulu prefriptu, — si a documentá :

1. Prin atestatu de botesu ca sunt de confesiunea gr. cat.
2. Ca au dusu un'a viétia morale, si o portare politica nepetata.
3. Ca au deplina cunoscintia a limbeloru patriei, si cu deosebire a celei romane.
4. Ca au absolvatu studiale pedagogice in vre-unu institutu pedagogicu mai naltu.
5. Ca posedu cualitatile recerute pentru acestu postu.

Dintre concurentii la acestu postu se voru preferi aceia, cari voru documentá, ca au facutu anii de proba cu succesu bunu.

Concursurile astu modu instruite, au se astérna la ordinariatu metrop. in Blasiu, celu multu pana in tempulu prefriptu — ca-ci cele mai tardiu sosite, nu se voru luá in consideratiune. —

Blasiu 29 Iuliu 1865.

Ordinariatu metropolitanu.

INSCHIINTIARE.

Subscrisulu, care s'au imbucuratu in restempu de 17 ani cá arendatorele Hotelului la „Curtea Mediasului“ de a fi onoratu din partea onoratului publicu cu concurenti'a s'a, are onóre a face onoratului publicu cunoscutu, ca cu inceputulu lunei lui Iulin a. c. si a arangiatu Hotelulu seu, in cas'a s'a propria in strad'a macelariloru (Fleischergasse) Nr. 18 sub firm'a „Hotelulu Bucuresci“, in care prelunga unu servitiu promptu se afla cele mai bune si estine beuturi si mancaru, si care totudeodata e prevediutu cu mai multe odai bine mobilate, cu grajduri bune pentru cai si siopuri pentru trasuri. —

Sabiu in 5 Iuliu 1865.

Savu Lobontu,

proprietariulu „Hotelulu Bucuresci.“

2—3

Preturile bucateloru in plati'a Brasiovilui.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Augustu 4 n. 1865.

Gráu curatu galeta 5 fl. 46 cr., de midilocu 4 fl. 80 cr., amestecatu 4 fl. 2 cr. —

Secara 3 fl. 24 cr., Papsioiu (cucurusu) 3 fl. 69 cr., Ordiu 3 fl. 6 cr., Ovesu 2 fl. 34 cr., Cartofi 1 fl. 20 cr.